

DOWODNIE (88) *av*

Oba o oraz e jasne.

comp i sup (14 + 2) -dowodniéj; -éj (1), -(e)j (15). ◊ sup nã- (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w. s.v. dowodny.

*Pewnie, niewątpliwie, przekonywająco, wiarogodnie, rzeczywiście; widocznie, jasno, oczywiście, należycie, wyraźnie; wyczerpująco, dokładnie; w sposób oparty na dowodach, dający się dowieść; evidenter Mącz, Cn; explicate, exquisite, probabiliter Mącz; exacte Modrz; argumento gravi, necessarie Cn (88) : Pirwey nicz nieczyn poki fie dowodnie nienauczyłz *BielŻyw* 131; *LibLeg* 10/57; Abęndali fie naidovacz dovodnie procuratorovie tak vystempni a niekarni, a tedy ie odfelacz do nas mayą. *ComCrac* 18v; *RejJóz* M3v; yáko to dowodnye Cochleus w żywoćye álbo ípráwách Lutrowych wypifał. *KromRozm I* K3; *KromRozm III* D7, G7v, H2v, K7v, O8v; *OrzRozm* F; Rzekł Saul/ wywiedzcie fie dowodnie o nim gdzye ieft/ á daycie mi znać. *BielKron* 66v; ná którym kazaniu [Ambroży biskup] dowodnie zhánbił á wniwecz obrocił fektę Mánicheow *BielKron* 160v, 197, 338v, 362, 451, 458v; *LeovPrzep* F2; prudenter accurate et exquisite, Mądrze/ pilnie á dowodnie czego dowodzić. *Mącz* 73c; Probabiliter dicere, Dowodnie ku prawdzie mówić. *Mącz* 323d, [305]c, 494d; *SienLek* 28; *GórnDworz* C8, G7v; *RejPos* 64; Aleby fie dáleko dowodniey [*longe exactius*] tá rzecz ípráwić moglá przez tych/ ktorziby byli ná to obráni/ áby ieżdżili do káždego máiętności *ModrzBaz* 120v, 84v, 111v, 129v; *Oczko* 29v; ktory [*car zawolski*] ímiele/ dowodnie/ poważnie/ y z wielką wípániáłością íkárzył fie długą rzeczą ná Krolá Alexandrá *StryjKron* 692, 16, 71, 411; *CzechEp* 89, 263; *PapUp* A3v, Dv; kiedy fie nachytrzey/ nabyítrzey/ naokazáley/ nadowodniey człowiek nágada/ co fie w domu dzieie że [...] trzebá: áby fie [...] wízyłtkiego przymnażáło *GostGospSieb* +3; *LatHar* 2; Iest bowiém ludzi godnych dosyc, co w téy mierze y lepiéy, y dowodniéy o tym mówić, [...] vmieią. *JanNKar* D2; tedy Powodowa ítroná/ álbo íam íędzia onę ípráwę pozwánému dowodnie ma przełóżyć [*debite citato exponere JanStat* 542] *SarnStat* 144; *VotSzl* C4v.*

[*W przeciwstawieniu*: »wywodnie ... dowodnie«: Pámieytaycie iefzcze/ żeć nie w wielkości áni z wielkością obiecał być Chríftus [...]. O tym mówić niechcę [...]/ íz namędrfzy i nauczeńfzy ludzie świata te⁸⁰/ íákich pelen [!] ieft kościół Rzymfki/ przeciwną rzecz twierdzą: y wywodnie/ ále nie dowodnie áni prawdziwie/ przed omamionemi/ rzecz fwoię zdoią y pokázuią. *CzechZwierśc* 6.]

W porównaniu (1): ná dyíputacyách ízkolnych w mnołtwie ludzi vczonych: gdzie wízyłtkiego dowodnie íáko ná złotárkfkiey wázce doświadczáią [*ubi omnia tamquam aurificis statera examinantur*]. *ModrzBaz* 129v.

Zwroty: »dowodnie (się) (o-, po-, u-)kaz(yw)ac, pokazany« [*szyk zmienny*] (23 : 1): *KromRozm I* E4, F, [P2]; *KromRozm II* av, a3v, p3v, í4, t3; *KromRozm III* C, G, L3v, Q2; Tákiéż ia ná ten czas chcąc wam to dowodnie pokázac/ [...] mułzę tego dowodu mieć pewny początek *OrzQuin* Tv; A tho żeby ták było/ może íye dowodnie vkázac ná Figurze. *GrzepGeom* F3; *WujJud* 246; *WujJudConf* 8, 99; *SkarJedn* 143; *StryjKron* 59, 66, 86; *CzechEp* 215; *WysKaz* 14; *SarnStat* [7].

»dowodnie (się) (przy-, wy-)wieść (*a. wywodzić*)« (4): *KromRozm III* E4; Praemansum cibum in os inserere [...] To yeft niektórą rzecz dowodnie wywieść/ yálnemi słowy wyłózić. *Mącz* 206d;

zrozumieć mógł/ cny czytelniku/ łtego co łię dowodnie przywiodło: iáko Pan Bog/ [...] łtolicę Rzymłką chciał mieć aż do tego czałfu *SkarJedn* 143; *StryjKron* 380.

Szeregi: »dostatecznie i dowodnie« (1): Tobiebym ia mógł ná to dofyć dołtátecznie y dowodnie odpowiedźcie/ ktory łowu Bożemu wierzyłz *CzechRozm* 175.

»dowodnie i gruntownie« (1): tám ták dowodnie y gruntownie/ [...] tá prawdá iefł ná oko pokazána *WysKaz* 14.

»jaśnie i (a) dowodnie« [*szyk* 4 : 1] (5): Stądci yełt nyeułtáwicznołć náuki kácerłkyey/ ktora łye [...] [w] doktorzech kácerłkich yáłnye á dowodnye pokazáá. *KromRozm II* p3v; *KromRozm III* C; ktorzy [*Rzymianie, Grekowie*] dáleko niepodobnieyłze Fundatory Narodow łwoich łobie zmyłláią/ co my iáłnie y dowodnie pokazemy *StryjKron* 59, 66; *SarnStat* [7].

»mocnie i dowodnie« (1): ZAden ártykuł wiáry náłzey/ ták mocnie y dowodnie vgruntowány nie iefł/ iáko ten o zmartwychwłtániu Pána náłzego. *SkarKaz* 207a.

»na oko, dowodnie« (1): á w wyelu rzeczy piłmu S. przeciwna [*jest ta nauka*]/ y nyepobożna/ co łye włlyłtko przez cyę ná oko dowodnye okazáło. *KromRozm II* a3v.

»pewnie i dowodnie« (1): A [*stolica Piotrowa*] napewnyey y nadowodnyey nam ij [*kościół boży*] pokázuye *KromRozm III* Q2.

»prawdziwie i dowodnie« (1): Ale co przydawa iżbyłmy ie [*Pismo św.*] okęłác y wylzpaczáć mieli: tedy łię to pokázác nie moze prawdziwie y dowodnie. *CzechEp* 215.

»snadnie a dowodnie« (1): Verbis complectitur quicquid vult, Włziłtko łnádnie á dowodnie wymowić moze co yedno che [!] ma słów á wymówy s potrzebę. *Mqcz* 304a.

»szeroko (a. szyroce) (i) dowodnie« [*szyk* 8 : 2] (10): *KromRozm II* q2v, ł; *KromRozm III* D2v; *WujJud* A4; Ktorego przedłięwzięcia część iżem iusz náprzodku tey Kroniki moiey/ przy wywodzie Narodu Litewłkiego łzeroko/ y dowodnie z prawdziwych á rozmaitych Hłstorikow pokazał *StryjKron* 86, 617; *NiemObr* 31; Tey [*wielkiej wiary*] náuczál Pan twoy dofyć łzeroko y dowodnie Káphárnáitow. *LatHar* 188, 131; Gdyż łie tu námienienie łpraw Krolow zówárło: s czym łie indźiey dowodniey łzerzey rołpołtárło. *KlonKrGum* Av ded.

»szyroko, dowodnie i dostatecznie« (1): Ná ktore zágadánie/ áczby łie mogło łzyroko/ dowodnie y dołtátecznie odpowiedźcie/ włzákze [...] krotko odpowiem. *CzechRozm* 172.

a. fil. Dodatkowo, w uzupełnieniu (1) : Correlarie, dovodnye. Correlarium vyvod. *BartBydg* 36.

Synonimy: dostatecznie, gruntownie, jaśnie, mocnie, pewnie, prawdziwie, szeroko.

Cf NIEDOWODNIE